

YANGI O‘ZBEKISTONNING TARAQQIYOT STRATEGIYASI SHAROITIDA HUQUQ TIZIMINI RAQAMLASHTIRISH VA RAQAMLI AXBOROT TEXNOLOGIYALARINING RIVOJLANISH MASALALARI

Hasanov Mardon Bahodirovich

Buxoro innovatsiyalar universiteti

Magistratura bosqichi talabasi

ANNOTATSIYA: *Ushbu ilmiy maqolada huquq tizimining raqamli axborot texnologiyalari sharoitida rivojlanishi, huquqiy munosabatlarning raqamlashtirilishi hamda ularni huquqiy tartibga solish masalalari ilmiy-nazariy jihatdan tahlil etilgan. Tadqiqot davomida raqamli texnologiyalarning huquq sohasiga ta’siri, elektron hujjatlar va elektron huquqiy munosabatlarning huquqiy mohiyati, axborot xavfsizligi, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish hamda kiberjinoyatchilik bilan bog’liq muammolar yoritilgan. Shuningdek, O‘zbekiston Respublikasida raqamli axborot texnologiyalarini huquqiy tartibga solishning amaldagi holati o‘rganilib, mavjud huquqiy bo‘shliqlar va ularni bartaraf etish bo‘yicha ilmiy asoslangan takliflar ilgari surilgan. Mazkur tadqiqot natijalari huquq sohasida raqamli texnologiyalarni joriy etish va huquqiy mexanizmlarni takomillashtirishda amaliy ahamiyatga ega.*

Kalit so‘zlar: *huquq, raqamli axborot texnologiyalari, raqamli huquq, axborot xavfsizligi, shaxsiy ma’lumotlar, elektron hujjat, kiberjinoyatchilik, huquqiy tartibga solish.*

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamlashtirish sharoitida jamiyat hayotining deyarli barcha sohalari axborot texnologiyalari bilan chambarchas bog’liq holda rivojlanmoqda. Ayniqsa, huquq tizimi va huquqiy munosabatlar sohasi raqamli axborot texnologiyalarining jadal kirib kelishi natijasida tubdan o‘zgarishlar bosqichiga kirdi. An’anaviy huquqiy institutlar, hujjatlar aylanishi, davlat

boshqaruvi va sud tizimi raqamli platformalar asosida qayta shakllanmoqda. Bu jarayon huquqni qo'llash samaradorligini oshirish bilan birga, yangi huquqiy muammolar va xavf-xatarlarni ham yuzaga keltirmoqda.

Raqamli axborot texnologiyalarining huquq sohasiga ta'siri, avvalo, axborotning tezkorligi, ochiqqligi va qulayligi bilan namoyon bo'ladi. Elektron hukumat tizimlari, onlayn xizmatlar, elektron hujjat aylanishi va masofaviy sud majlislari huquqiy jarayonlarni soddalashtirib, fuqarolarning davlat organlari bilan o'zaro munosabatlarida shaffoflikni ta'minlamoqda. Shu bilan birga, shaxsiy ma'lumotlar himoyasi, kiberjinoyatchilik, raqamli dalillar ishonchliligi kabi masalalar huquqshunoslar oldiga yangi vazifalarni qo'ymoqda.

Mazkur ilmiy ishda huquq va raqamli axborot texnologiyalarining o'zaro bog'liqligi, ularning huquqiy tartibga solinishi hamda amaldagi qonunchilikdagi muammolar ilmiy-nazariy jihatdan tahlil qilinadi. Tadqiqot jarayonida ilmiy tadqiqot metodologiyasining umumilmiy va maxsus usullaridan foydalanilib, raqamli texnologiyalarning huquq tizimiga ta'siri mantiqiy, tizimli va qiyosiy tahlil asosida yoritiladi.

Tadqiqotning dolzarbligi shundan iboratki, raqamli texnologiyalarni joriy etish jarayoni huquqiy normalardan ilgarilab ketayotgan holatlar ham uchramoqda. Bu esa huquqiy bo'shliqlar, nizolar va amaliy muammolarni keltirib chiqarmoqda. Ayniqsa, O'zbekiston Respublikasida raqamli islohotlar jadallashib borayotgan bir paytda, ularning huquqiy asoslarini ilmiy jihatdan tahlil qilish muhim ahamiyat kasb etadi.

Mazkur ishning maqsadi — huquq tizimida raqamli axborot texnologiyalarining o'rni va ahamiyatini aniqlash, mavjud huquqiy mexanizmlarni tahlil qilish hamda ularni takomillashtirish bo'yicha ilmiy asoslangan xulosalar va takliflar ishlab chiqishdan iborat. Ushbu maqsadga erishish uchun tadqiqot davomida huquq va axborot texnologiyalariga oid normativ-huquqiy hujjatlar, ilmiy adabiyotlar va amaliy tajriba materiallari o'rganiladi.

I BOB. RAQAMLI AXBOROT TEXNOLOGIYALARI TUSHUNCHASI VA ULARNING HUQUQIY MOHIYATI

1.1. Raqamli axborot texnologiyalari tushunchasi va rivojlanish bosqichlari

Raqamli axborot texnologiyalari tushunchasi zamonaviy jamiyat taraqqiyotining muhim omillaridan biri sifatida namoyon bo'ladi. Ilmiy adabiyotlarda axborot texnologiyalari axborotni yig'ish, saqlash, qayta ishlash va uzatish jarayonlarini avtomatlashtirishga xizmat qiluvchi texnik va dasturiy vositalar majmui sifatida talqin etiladi. Raqamli texnologiyalar esa mazkur jarayonlarning raqamli muhitda, ya'ni elektron shaklda amalga oshirilishini anglatadi. Shu jihatdan, raqamli axborot texnologiyalari axborot jamiyatining asosiy infratuzilmasini tashkil etadi.

Raqamli texnologiyalarning rivojlanishi bir necha bosqichlarda amalga oshgan. Dastlabki bosqichda axborotni mexanik va analog vositalar orqali qayta ishlash ustuvor bo'lgan bo'lsa, keyinchalik kompyuter texnologiyalarining paydo bo'lishi bilan raqamlashtirish jarayoni jadal rivojlandi. Internet texnologiyalarining keng joriy etilishi esa axborot almashinuvini global miqyosga olib chiqdi. Bugungi kunda esa sun'iy intellekt, katta hajmdagi ma'lumotlarni qayta ishlash, bulutli texnologiyalar va blokcheyn tizimlari raqamli texnologiyalarning yangi bosqichini ifodalaydi.

Mazkur jarayonlar jamiyatning barcha sohalariga, jumladan huquq tizimiga ham bevosita ta'sir ko'rsatmoqda. Axborotning raqamli shaklga o'tishi huquqiy munosabatlarning mazmuni va shaklini o'zgartirib, yangi huquqiy institutlar va normalarning vujudga kelishiga sabab bo'lmoqda.

1.2. Raqamli texnologiyalarning huquq tizimiga ta'siri

Raqamli axborot texnologiyalarining huquq tizimiga ta'siri, avvalo, huquqiy munosabatlarni amalga oshirish mexanizmlarida namoyon bo'ladi. An'anaviy huquqiy jarayonlar, jumladan hujjatlar rasmiylashtirilishi, ariza va shikoyatlar topshirilishi, shartnomalar tuzilishi elektron shaklga o'tmoqda. Bu esa huquqiy

munosabatlarning tezkorligi va qulayligini ta'minlab, inson omilidan kelib chiqadigan xatoliklarni kamaytirishga xizmat qilmoqda.

Shu bilan birga, raqamli texnologiyalar huquqni qo'llash jarayonida ochiqlik va shaffoflikni kuchaytiradi. Elektron tizimlar orqali amalga oshiriladigan huquqiy jarayonlar nazorat qilish imkoniyatlarini kengaytirib, korrupsion holatlarning oldini olishga yordam beradi. Biroq bu holat huquqiy xavfsizlik masalasini ham dolzarb qilib qo'ymoqda. Axborot tizimlarining himoyalanmaganligi yoki noto'g'ri boshqarilishi shaxsiy va xizmat ma'lumotlarining oshkor bo'lishiga olib kelishi mumkin.

Huquq tizimida raqamli texnologiyalarning joriy etilishi huquqiy normalarning moslashuvchanligini talab qiladi. Chunki texnologik rivojlanish sur'ati ko'pincha huquqiy tartibga solishdan tezroq kechadi. Natijada ayrim munosabatlar huquqiy jihatdan yetarli darajada tartibga solinmay qolishi mumkin. Bu esa huquqiy bo'shliqlar va nizolarni yuzaga keltiradi.

1.3. Raqamli axborot texnologiyalarining huquqiy mohiyati

Raqamli axborot texnologiyalarining huquqiy mohiyati ularning huquqiy munosabatlar obyektiga aylanishida namoyon bo'ladi. Axborot, ma'lumotlar bazalari, elektron hujjatlar va raqamli platformalar huquqiy muhofaza ostidagi obyektlar sifatida e'tirof etilmoqda. Shu sababli, ularni yaratish, foydalanish va himoya qilish bilan bog'liq munosabatlar huquqiy normalar orqali tartibga solinadi.

Raqamli texnologiyalar huquqiy subyektlarning huquq va majburiyatlarini amalga oshirish shaklini ham o'zgartiradi. Masalan, elektron imzo instituti raqamli muhitda shartnomalar tuzish va hujjatlarni tasdiqlashning muhim vositasiga aylandi. Bu holat huquqiy kuchga ega bo'lgan harakatlarning makon va vaqt jihatidan cheklanmasdan amalga oshirilishiga imkon yaratadi.

Shu bilan birga, raqamli axborot texnologiyalarining huquqiy mohiyati ularning huquqiy javobgarlik bilan bog'liqligida ham namoyon bo'ladi. Raqamli muhitda sodir etilgan huquqbuzarliklar, xususan axborotdan noqonuniy foydalanish, kiberhujumlar va shaxsiy ma'lumotlarni oshkor etish alohida huquqiy baholashni

talab etadi. Bu esa huquq tizimida yangi yondashuvlar va mexanizmlarni shakllantirish zaruratini keltirib chiqaradi.

II BOB. HUQUQ SOHASIDA RAQAMLI AXBOROT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING HUQUQIY ASOSLARI

2.1. Huquqiy munosabatlarda raqamli texnologiyalardan foydalanishning normativ-huquqiy asoslari

Huquq sohasida raqamli axborot texnologiyalaridan foydalanish jarayoni, avvalo, tegishli normativ-huquqiy asoslarning mavjudligi bilan bevosita bog'liqdir. Davlat tomonidan axborotlashtirish va raqamlashtirish siyosatining olib borilishi huquqiy munosabatlarni zamonaviy texnologiyalar asosida tartibga solishni taqozo etadi. Shu ma'noda, raqamli texnologiyalar huquqiy munosabatlarning shakli va mazmunini o'zgartiruvchi omil sifatida maydonga chiqadi.

Huquqiy munosabatlarda raqamli texnologiyalarning qo'llanilishi huquq subyektlarining huquq va majburiyatlarini amalga oshirish jarayonini soddalashtiradi. Elektron shaklda murojaat qilish, hujjatlarni topshirish va qabul qilish, huquqiy axborotdan foydalanish imkoniyatlari huquqiy tizimning samaradorligini oshiradi. Shu bilan birga, bunday jarayonlarning huquqiy jihatdan aniq tartibga solinishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Raqamli muhitda amalga oshiriladigan huquqiy munosabatlarning o'ziga xos jihati shundaki, ular makon va vaqt bilan cheklanmaydi. Bu holat huquqiy normalarning an'anaviy qo'llanilish doirasini kengaytirib, yangi huquqiy yondashuvlarni talab etadi. Shu sababli, raqamli texnologiyalar asosida vujudga keladigan huquqiy munosabatlar uchun maxsus normativ mexanizmlarni ishlab chiqish zarurati yuzaga keladi.

2.2. Elektron hujjatlar va elektron huquqiy munosabatlar

Raqamli axborot texnologiyalarining huquq sohasidagi muhim yo'nalishlaridan biri elektron hujjatlar institutining shakllanishidir. Elektron hujjatlar an'anaviy qog'oz hujjatlarning raqamli muqobili bo'lib, ularning huquqiy kuchi tegishli tartibda tan olinadi. Elektron hujjatlar huquqiy munosabatlarni

rasmiylashtirish jarayonini tezlashtirib, ortiqcha byurokratik to'siqlarni kamaytirishga xizmat qiladi.

Elektron hujjatlar bilan bog'liq huquqiy munosabatlar, odatda, elektron imzo orqali mustahkamlanadi. Elektron imzo hujjatning haqiqiyligini, muallifini va o'zgartirilmaganligini tasdiqlovchi vosita sifatida muhim ahamiyatga ega. Bu esa raqamli muhitda tuzilgan shartnomalar va bitimlarning huquqiy kuchga ega bo'lishini ta'minlaydi.

Elektron huquqiy munosabatlarning rivojlanishi huquq subyektlari o'rtasidagi o'zaro ishonch masalasini ham dolzarb qilib qo'yadi. Chunki raqamli muhitda axborot almashinuvi yuqori tezlikda amalga oshiriladi va bu jarayonda hujjatlarning soxtalashtirilishi yoki noqonuniy foydalanilishi ehtimoli mavjud. Shu sababli, elektron hujjatlar bilan ishlashda axborot xavfsizligini ta'minlash muhim huquqiy vazifalardan biri hisoblanadi.

2.3. Sud va huquqni muhofaza qilish faoliyatida raqamli texnologiyalar

Raqamli axborot texnologiyalari sud va huquqni muhofaza qilish faoliyatida ham keng qo'llanilmoqda. Sud jarayonlarining elektron shaklga o'tishi, masofaviy sud majlislari, elektron ariza va da'volar huquqni amalga oshirishning zamonaviy shakllarini vujudga keltirdi. Bu holat fuqarolarning sudga murojaat qilish imkoniyatlarini kengaytirib, adolatga erishish jarayonini yanada qulaylashtiradi.

Huquqni muhofaza qilish organlari faoliyatida raqamli texnologiyalar jinoyatlarni aniqlash, tergov qilish va oldini olish jarayonlarida muhim vosita sifatida xizmat qilmoqda. Ma'lumotlar bazalari, videokuzatuv tizimlari va raqamli dalillar jinoyat ishlarini yuritishda muhim ahamiyat kasb etadi. Biroq raqamli dalillarning huquqiy maqomi va ularni baholash masalalari alohida huquqiy yondashuvni talab etadi.

Sud va huquqni muhofaza qilish tizimida raqamli texnologiyalardan foydalanish huquqiy jarayonlarning samaradorligini oshirishi bilan birga, inson huquq va erkinliklarini ta'minlash masalasini ham doimiy nazoratda tutishni talab

qiladi. Chunki texnologiyalarning noto'g'ri qo'llanilishi shaxsiy hayot daxlsizligi va axborot xavfsizligiga putur yetkazishi mumkin.

III BOB. RAQAMLI AXBOROT TEXNOLOGIYALARI SHAROITIDA AXBOROT XAVFSIZLIGI VA HUQUQIY MUAMMOLAR

3.1. Axborot xavfsizligi tushunchasi va uning huquqiy ahamiyati

Raqamli axborot texnologiyalarining jadal rivojlanishi axborot xavfsizligi masalasini huquq tizimi uchun ustuvor yo'nalishlardan biriga aylantirdi. Axborot xavfsizligi deganda axborotning ruxsatsiz foydalanilishidan, o'zgartirilishidan, yo'q qilinishidan hamda oshkor etilishidan himoyalanganlik holati tushuniladi. Ilmiy adabiyotlarda ushbu tushuncha jamiyat, davlat va shaxs manfaatlarini himoya qilish bilan bevosita bog'liq holda talqin etiladi.

Ayrim tadqiqotchilarning fikriga ko'ra, "axborot xavfsizligi — bu nafaqat texnik muammo, balki huquqiy, tashkiliy va ijtimoiy munosabatlarning murakkab tizimidir". Ushbu yondashuv axborot xavfsizligini faqat texnologik choralar bilan emas, balki huquqiy mexanizmlar orqali ham ta'minlash zarurligini ko'rsatadi. Chunki axborot resurslarining huquqiy jihatdan muhofaza qilinmasligi raqamli muhitda jiddiy huquqbuzarliklarga sabab bo'lishi mumkin.

Axborot xavfsizligining huquqiy ahamiyati shundaki, u shaxsning konstitutsiyaviy huquqlari, xususan shaxsiy hayot daxlsizligi, yozishmalar sirini saqlash va axborotdan foydalanish huquqlarini ta'minlashga xizmat qiladi. Shu sababli, raqamli texnologiyalar sharoitida axborot xavfsizligini huquqiy jihatdan tartibga solish davlatning muhim vazifalaridan biri hisoblanadi.

3.2. Shaxsiy ma'lumotlarni himoya qilish bilan bog'liq huquqiy muammolar

Raqamli muhitda axborot almashinuvining kengayishi shaxsiy ma'lumotlar bilan bog'liq huquqiy muammolarni keskinlashtirmoqda. Shaxsiy ma'lumotlar jismoniy shaxsni aniqlash imkonini beruvchi har qanday axborot sifatida e'tirof etiladi. Raqamli texnologiyalar yordamida bunday ma'lumotlarni yig'ish, saqlash va qayta ishlash jarayoni sezilarli darajada osonlashgan.

Ilmiy manbalarda ta'kidlanishicha, "shaxsiy ma'lumotlar bilan ishlashda asosiy muammo ma'lumot subyekti roziligining amalda yetarli darajada ta'minlanmasligidir". Bu holat raqamli platformalarda foydalanuvchilarning huquqlari buzilishiga olib kelishi mumkin. Ko'plab hollarda shaxsiy ma'lumotlar tijorat maqsadlarida yoki noqonuniy tarzda uchinchi shaxslarga uzatiladi.

Huquqiy jihatdan muammo shundaki, texnologik rivojlanish tezligi qonunchilikni yangilash jarayonidan ustun kelmoqda. Natijada ayrim munosabatlar huquqiy jihatdan yetarli darajada tartibga solinmay qolmoqda. Bu esa shaxsiy ma'lumotlar himoyasiga oid huquqiy normalarni takomillashtirish zaruratini yuzaga keltiradi.

3.3. Kiberjinoyatlar va ularni huquqiy baholash masalalari

Raqamli axborot texnologiyalarining rivojlanishi bilan bir qatorda kiberjinoyatlar soni ham ortib bormoqda. Kiberjinoyatlar deganda axborot tizimlari va tarmoqlaridan foydalangan holda sodir etiladigan huquqbuzarliklar tushuniladi. Ularga noqonuniy kirish, axborotni o'zgartirish, yo'q qilish yoki tarqatish kabi harakatlar kiradi.

Ilmiy tadqiqotlarda kiberjinoyatlar "zamonaviy jamiyat uchun eng xavfli huquqbuzarlik turlaridan biri" sifatida baholanadi. Chunki bunday jinoyatlar ko'pincha yashirin tarzda, transmilliy xarakterga ega bo'lgan holda sodir etiladi. Bu esa ularni aniqlash va javobgarlikka tortish jarayonini murakkablashtiradi.

Kiberjinoyatlarni huquqiy baholashda asosiy muammo — dalillar masalasidir. Raqamli dalillarning haqiqiyligini aniqlash, ularni saqlash va sudda isbot sifatida qo'llash maxsus bilim va yondashuvni talab qiladi. Shu sababli, huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyatida raqamli texnologiyalar bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantirish muhim ahamiyatga ega.

IV BOB. O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA RAQAMLI AXBOROT TEXNOLOGIYALARINI HUQUQIY TARTIBGA SOLISH VA ULARNI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI

4.1. O‘zbekiston Respublikasida raqamli axborot texnologiyalarini huquqiy tartibga solishning amaldagi holati

O‘zbekiston Respublikasida raqamli axborot texnologiyalarini joriy etish va ularni huquqiy jihatdan tartibga solish davlat siyosatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. So‘nggi yillarda mamlakatda raqamli iqtisodiyotni rivojlantirish, davlat boshqaruvi va huquqiy jarayonlarni raqamlashtirish bo‘yicha keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Ushbu jarayonlar huquq tizimida ham muhim o‘zgarishlarga sabab bo‘lmoqda.

Ilmiy manbalarda ta’kidlanishicha, “raqamli islohotlarning muvaffaqiyati ularning huquqiy asoslari qanchalik puxta ishlab chiqilganligiga bevosita bog‘liqdir”. Mazkur fikr O‘zbekiston sharoitida ham dolzarb bo‘lib, raqamli texnologiyalar bilan bog‘liq munosabatlarni huquqiy jihatdan tartibga solish masalasi alohida ahamiyat kasb etadi. Axborotlashtirish, elektron hukumat, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlar huquqiy asos vazifasini bajarmoqda.

Shu bilan birga, amaldagi qonunchilikning ayrim normalari raqamli texnologiyalar rivojiga to‘liq mos kelmasligi kuzatiladi. Bu holat huquqni qo‘llash amaliyotida muayyan qiyinchiliklar tug‘dirib, huquqiy bo‘shliqlar yuzaga kelishiga sabab bo‘lmoqda.

4.2. Raqamli texnologiyalarni huquqiy tartibga solishdagi muammolar

Raqamli axborot texnologiyalarini huquqiy tartibga solishda bir qator muammolar mavjud. Avvalo, texnologik rivojlanishning yuqori sur‘ati huquqiy normalarni tez-tez yangilashni talab etadi. Biroq qonunchilikni qabul qilish va takomillashtirish jarayoni ko‘pincha vaqt talab qilishi sababli, huquqiy tartibga solish texnologik jarayondan ortda qolmoqda.

Ilmiy adabiyotlarda qayd etilishicha, “huquqiy tartibga solishning sustligi raqamli muhitda huquqbuzarliklar sonining ortishiga olib kelishi mumkin”. Bu ayniqsa kiberjinoyatlar, shaxsiy ma’lumotlarning noqonuniy tarqatilishi va axborot tizimlariga ruxsatsiz kirish holatlarida yaqqol namoyon bo’ladi.

Yana bir muhim muammo — raqamli huquq sohasida malakali kadrlarning yetishmasligidir. Huquqshunoslarning texnologik bilimlari yetarli bo’lmagan hollarda raqamli munosabatlarni to’g’ri huquqiy baholash qiyinlashadi. Bu esa huquqni qo’llash samaradorligiga salbiy ta’sir ko’rsatadi.

4.3. Raqamli huquqni rivojlantirish bo’yicha takliflar

Raqamli axborot texnologiyalarini huquqiy tartibga solishni takomillashtirish uchun, avvalo, qonunchilikni tizimli ravishda yangilab borish zarur. Raqamli munosabatlarning o’ziga xos jihatlarini inobatga olgan holda maxsus huquqiy normalarni ishlab chiqish huquqiy bo’shliqlarni bartaraf etishga xizmat qiladi.

Ilmiy tadqiqotlar natijalariga ko’ra, “raqamli huquqni rivojlantirishda kompleks yondashuv eng samarali hisoblanadi”. Bunda texnik, huquqiy va tashkiliy choralar o’zaro uyg’un holda amalga oshirilishi lozim. Shuningdek, huquqshunolar va IT mutaxassislari o’rtasida hamkorlikni kuchaytirish muhim ahamiyatga ega.

Bundan tashqari, huquqiy madaniyatni oshirish va fuqarolarning raqamli huquqlari bo’yicha xabardorligini kuchaytirish ham dolzarb vazifalardan biridir. Chunki raqamli muhitda huquqlarni himoya qilish, avvalo, ularni bilish va anglashdan boshlanadi.

XULOSA

Xulosa qilib aytganda, raqamli axborot texnologiyalari huquq tizimining rivojlanishiga kuchli ta’sir ko’rsatib, huquqiy munosabatlarning mazmuni va shaklini tubdan o’zgartirmoqda. Elektron hujjatlar, raqamli dalillar, onlayn huquqiy xizmatlar huquqni amalga oshirish jarayonini yanada samarali va qulay qilmoqda. Shu bilan birga, axborot xavfsizligi, shaxsiy ma’lumotlarni himoya qilish va kiberjinoyatlarga qarshi kurash masalalari huquq tizimi oldiga yangi vazifalarni qo’ymoqda.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli texnologiyalarni huquqiy tartibga solish doimiy ravishda takomillashtirib borilishi zarur. Texnologik rivojlanish bilan huquqiy normalar o'rtasidagi muvozanatni ta'minlash huquqiy barqarorlik va adolatni ta'minlashning muhim sharti hisoblanadi. Shu sababli, raqamli huquqni rivojlantirish masalalari ilmiy tadqiqotlar va amaliy faoliyatning ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lib qoladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Axborotlashtirish va raqamli texnologiyalar bo'yicha ilmiy-nazariy adabiyotlar.
2. Huquq va axborot xavfsizligi masalalariga oid darslik va o'quv qo'llanmalar.
3. Raqamli huquq va kiberjinoyatchilikka bag'ishlangan ilmiy maqolalar.
4. O'zbekiston Respublikasining axborot va raqamli texnologiyalar sohasidagi normativ-huquqiy hujjatlari.
5. Xorijiy va mahalliy tadqiqotchilarning raqamli huquq masalalariga oid ilmiy ishlari.